

INFORMACJA CZY PUBLICYSTYKA?

KLUCZOWE PYTANIE

Jak rozpoznać gatunki dziennikarskie?

CZAS

20 min

MATERIAŁY

kilka egzemplarzy różnych tygodników opiniotwórczych, karta pracy

METODA PRACY

praca w grupach

PRZEBIEG ĆWICZENIA

Podziel uczniów na 3 – 4 grupy i rozdaj im wydania tygodników opiniotwórczych (np. Polityka, Newsweek), po jednym egzemplarzu dla każdej grupy. Uczniowie otrzymują również listę z wymienionymi gatunkami dziennikarskimi. Ich zadaniem będzie podanie dwóch przykładów tekstów (tytuł, autor) do gatunków dziennikarskich z listy. Jedna osoba z grupy referuje pracę zespołu.

PYTANIA POMOCNICZE

- ▶ *Czym się charakteryzują wybrane gatunki dziennikarskie?*
- ▶ *Gdzie zwyczajowo znajdują się w czasopiśmie?*

Jeśli uczniowie mieli problemy ze wskazaniem określonych gatunków – przejdźcie do omówienia ich podstawowych cech (możesz posłużyć się materiałem pomocniczym załączonym do tego ćwiczenia).

KARTA PRACY

W podanym tygodniku znajdź po 2 przykłady:

	PRZYKŁAD 1.	PRZYKŁAD 2.
WYWIAD		
REPORTAŻ		
FELIETON		
WZMIANKA		
KOMENTARZ		
LISTY DO REDAKCJI		
RECENZJA		

GATUNKI INFORMACYJNE

Teksty informacyjne są zwykle niewielkie objętościowo, a ich podstawową funkcją jest powiadamianie, informowanie o danych zdarzeniach. Najkrótsze informacje to: sygnał (flesz), news, wzmianka, notatka, kronika wydarzeń, zapowiedź. Często są tylko sygnowane (znakiem agencji prasowej, inicjałami autora).

Informacja, po angielsku news, to inaczej dokładne i bezstronne sprawozdanie z faktu, ważnego wydarzenia dziejącego się aktualnie. Informacja prasowa stanowi 70% wszystkich materiałów dziennikarskich zamieszczanych na łamach prasy. Każdy dziennikarz, niezależnie od tego, czy pracuje w gazecie, radiu, telewizji czy w portalu internetowym, powinien umieć napisać tekst informacyjny.

Prawidłowo zredagowana informacja musi zawierać odpowiedź na następujące pytania:

- ▶ *co?*
- ▶ *kto?*
- ▶ *gdzie?*
- ▶ *kiedy?*
- ▶ *jak?*
- ▶ *dlaczego?*
- ▶ *w jakim celu?*
- ▶ *z jakimi skutkami?*

Jeśli informacja nie zawiera odpowiedzi choćby na jedno z tych pytań, jest niepełna. Kolejność odpowiedzi na powyższe pytania zależy od tego, co uznamy za najważniejsze w danym wydarzeniu.

Depesza agencyjna - informacja autoryzowana przez agencję prasową. Zbudowana jest według określonych reguł: tytuł powinien być krótki i musi zawierać jak najwięcej informacji. Dowcip i gra słów są tu mile widziane, np. „Człowiek pogryzł psa”. Depesza zawiera lead, czyli zwięzłą informację: kto, co, gdzie, kiedy. Lead jest rozwiniętą formą tytułu, przekazuje najistotniejszą informację danej depeszy i powinien zajmować najwyżej cztery linijki. Każda depesza musi zawierać informację o źródle, z którego pochodzi informacja.

Wywiad jest formą rozmowy dziennikarza z wybraną osobą. Może być opublikowany w prasie, radiu, telewizji lub w Internecie. Z reguły dziennikarz zadaje pytania lub formułuje wypowiedzi prowokujące rozmówcę do dialogu. Wywiad zawsze podlega opracowaniu, dlatego powinien być autoryzowany (przeczytany i zaakceptowany przez rozmówcę).

Reportaż jest osobistą relacją z wydarzeń, które autor bezpośrednio obserwował lub w których uczestniczył. Podejmuje różne aktualne tematy, często kontrowersyjne. Reporterzy docierają do miejsc, do których z przyczyn geograficznych, społecznych czy politycznych trudno dotrzeć. Ze względu na tematykę mówimy o reportażu:

- ▶ *społeczno-obyczajowym,*
- ▶ *podróżniczym,*
- ▶ *wojennym,*
- ▶ *sportowym,*
- ▶ *sądowym itp.*

Jako odrębny gatunek literacki reportaż wykształcił się w wieku XIX. Najciekawsze reportaże publikowane w czasopiśmie zwykle wydawane są potem w formie książkowej. Na całym świecie znane są reportaże Ernesta Hemingwaya, Normana Mailera, Ryszarda Kapuścińskiego, Hanny Krall. Ze względu na rodzaj wyróżniamy: reportaż prasowy, literacki, fotoreportaż, reportaż radiowy, reportaż filmowy.

Linki do materiałów o reportażu:

<http://www.ceo.org.pl/pl/etnolog/news/jak-zrobic-fotoreportaz>

<http://www.ceo.org.pl/pl/reportaze/news/reportaz-jako-artystyczny-gatunek-radiowy>

<http://www.ceo.org.pl/pl/reportaze/news/krok-po-kroku-czyli-w-strone-reportazu>

<http://www.ceo.org.pl/pl/reportaze/news/droga-do-reportazu-zbior-linkow>

Zapowiedź - informacja o zdarzeniu (spektaklu, meczu, koncercie, zjeździe, demonstracji itp.), które ma się odbyć.

Sygnal (flesz) - najkrótszy tekst informacyjny przekazywany w serwisie agencyjnym natychmiast po podaniu faktu do publicznej wiadomości.

Wzmianka - pojedynczy fakt, z reguły w ciągu wydarzeń (np. przegląd wydarzeń).

Notatka - to rodzaj wzmianki uzupełnionej o informacje dodatkowe, fakty poboczne. W notatkach prasowych zwykle umieszcza się teksty, których redakcja pisma nie zdobyła samodzielnie.

News - krótki tekst informacyjny dotyczący aktualnego wydarzenia.

GATUNKI PUBLICYSTYCZNE

Artykuł publicystyczny to publikacja prasowa wyrażająca stanowisko autora wobec ważnych problemów oraz zjawisk społecznych. Jego autorem nie zawsze jest dziennikarz, może to być dowolna osoba poproszona o pisemną wypowiedź na dany temat, dotyczący istotnych kwestii społecznych, politycznych, gospodarczych czy kulturalnych. Celem artykułu może być popularyzacja i interpretacja wybranych zagadnień, ocena zdarzeń i problemów lub też kształtowanie opinii czytelników.

Wyróżnić możemy kilka rodzajów artykułów:

- ▶ artykuł wstępny, zwany też edytorialem lub komentarzem, ma charakter opiniotwórczy, odzwierciedla stanowisko redakcji wobec aktualnych wydarzeń, wskazuje na najważniejszy w danym momencie problem społeczny czy polityczny;
- ▶ artykuł dyskusyjny często inicjuje publiczną wymianę myśli na określony temat;
- ▶ artykuł okolicznościowy powstaje z okazji rocznicy, jubileuszu lub doniosłego społecznie wydarzenia;
- ▶ artykuł polemiczny kwestionuje słuszność tez publikacji, z którą jest prowadzona polemika;
- ▶ artykuł popularnonaukowy uprzystępnia specjalistyczne tematy z różnych dziedzin nauki czy techniki, nowe odkrycia, badania itp.

Felieton (słowo pochodzi z francuskiego feuilleton - zeszytik, odcinek powieści) jest krótkim tekstem publicystycznym na dowolny temat (na ogół społeczno-obyczajowy) napisanym w sposób lekki i błyskotliwy, utrzymanym w osobistym tonie, wyrażającym - często w sposób przejawskawiony i złośliwy - ściśle prywatny punkt widzenia autora. Felieton wymaga mistrzostwa językowego, dowcipu, lekkości pióra. Gatunek ten wprowadzony został w XVIII wieku na łamach francuskiego Journal des Débats. Felieton zwykle umieszczany jest na stałej kolumnie (tzn. stronie gazety lub czasopisma - stąd po angielsku stały felietonista to columnist). Za mistrzów felietonu polskiego uchodzą m.in.: Antoni Słonimski, Stefan Kisielewski, Daniel Passent - Bolesław Prus, spośród zagranicznych zaś - Umberto Eco. Do felietonów zaliczane są również stałe rubryki w tygodnikach lub dziennikach zawierające rysunki satyryczne (tzw. felietony rysunkowe).

Przykłady felietonów: „Wieża paryska” Bolesława Prusa

http://pl.wikisource.org/wiki/Wie%C5%BCa_paryska

<http://passent.blog.polityka.pl/>

Fotofelieton

Fotofelieton to zdjęcie dnia, opowiadające jakąś ciekawą historię. Pod zdjęciem zawsze znajduje się dwu, trzy zdaniowy podpis. Czasami, aby zrobić dobre zdjęcie przemierzam piechotą wiele kilometrów, a czasami siadam na ławce w słoneczny dzień i czekam na rozwój sytuacji. To dokumentacja życia codziennego.

<http://www.aleksanderprugar.com/galerie.html>

Do tekstów publicystycznych zaliczają się także **listy czytelników** pisane do redakcji (list od czytelnika lub **list otwarty**), w którym piszący wyrażają swoją opinię o wydarzeniach lub publikacjach. Redakcja nie ma obowiązku umieszczania w gazecie wszystkich przychodzących do niej tekstów; może je opublikować bez komentarza, skomentować lub na nie odpowiedzieć, jeśli zawierają pytania lub zarzuty.

Komentarz prasowy - komentuje wydarzenia, wyraża opinię piszącego.

Artykuł wstępny - informuje o tym, co w danym numerze jest najważniejsze, wyraża opinię redakcji.

Recenzja - informacja i ocena jakiegoś wydarzenia kulturalnego - filmu, spektaklu, wystawy.

<http://www.ceo.org.pl/pl/filmoteka/news/jak-napisac-dobra-recenzje-filmowa>

List do redakcji - list od czytelnika, w którym wyraża on swoją opinię o wydarzeniach lub publikacjach.

Odpowiedź redakcji - pisemna reakcja redakcji na list czytelnika, sprostowanie, list otwarty itp.